

Як підготуватися до судового слухання або процесу

Чи потрібен мені адвокат?

Якщо ви можете дозволити собі найняти адвоката, який представлятиме вас у суді, ви повинні це зробити. Якщо у вашому окрузі є довідкова служба з послуг адвокатів, зверніться до неї, щоб одержати рекомендацію щодо адвоката, або подивіться у розділі жовтих сторінок телефонного довідника в рубриці Attorneys [Юристи] де наводиться список адвокатів за галузями права.

Запитайте друзів або родичів про їхнє враження щодо окремих адвокатів. Ще одна дешевша можливість полягає в тому, щоб зустрітися з адвокатом лише для того, щоб поговорити з ним про майбутнє судове слухання або судовий процес та підготовку до нього. Ви можете найняти адвоката, щоб він допоміг вам самостійно представляти себе в суді.

-
- ❖ Підготовка до судового процесу або слухання та участь у них є складною справою. Нижче наводяться лише кілька ключових аспектів. Ми не надаємо пояснення всіх правил та процедур, яких ви повинні дотримуватися в суді.
-

Що мені треба знати про свідків?

На **слуханнях** можуть визначитися тимчасові, погоджені чи окремі процедурні питання. У **судовому** процесі обидві сторони наводять докази і свідчення для судді, щоб забезпечити прийняття ним остаточного рішення.

Як правило, суди не допускають свідків до моменту початку судового процесу. На слуханнях суди покладаються на письмові заяви та ваші свідчення.

Як дізнатися, кого інша сторона використовуватиме як свідків. Якщо у вашому окрузі не передбачено складання графіку розгляду справи, тоді найкращий спосіб дізнатися, яких свідків викличе інша сторона, полягає в тому, щоб запитати про це адвоката іншої сторони (іншу сторону). Якщо він (вона) подає повідомлення про призначення дати судового розгляду або аналогічний документ, тоді він (вона) мусить зазначити кількість свідків, яких планує викликати, але не їхні прізвища.

У деяких округах обидві сторони повинні дотримуватися графіку розгляду справи. Графік розгляду справи встановлює дату надання сторонами одна одній списків свідків. Ви повинні одержати список свідків іншої сторони до відповідної дати, що зазначена в графіку розгляду справи.

Ви повинні надати іншій стороні список свідків, яких плануєте викликати. Якщо ви вже надали свій список, але ще не одержали списку свідків від іншої сторони, напишіть листа іншій стороні із проханням надати вам їхній список. У разі якщо такий список вам не буде наданий, тоді під час судового процесу ви можете звернутися до судді із проханням заборонити іншій стороні взагалі викликати будь-яких свідків. Покажіть копію свого листа із проханням надати список свідків.

Свідки, яких ви повинні використовувати. У справах, що стосуються опікунства або прав

відвідування, одним з ваших свідків має бути оцінювач (від служби суду із сімейних справ або призначений судом спеціальний адвокат, якого іноді називають «опікуном-представником у суді»), що вивчив справу, а також шкільні консультанти, які працювали з дітьми, чи працівники органів опіки та піклування, які підтримають вашу аргументацію у справі. Викличте цих осіб як свідків тільки після того, як поговорите з ними і будете впевнені, що сказане ними в суді допоможе вам у вашій справі.

Ви також виступатимете як свідок у справі з вашої сторони.

Інші корисні свідки – це особи, які знають про ваше опікування дітьми, а також, коли можливо, опікування дітьми з боку другого батька. Це можуть бути шкільні вчителі, працівники дитячих дошкільних закладів або сусіди. Друзі та родичі також можуть бути добрими свідками.

-
- ❖ Суд, можливо, очікуватиме, що друзі та родичі підтримають вашу версію.
-

Як забезпечити з'явлення ваших свідків до суду. Повідомте своїх свідків про день судового засідання заздалегідь і якомога раніше. Потім треба вручити **судові повістки** тим свідкам, щодо з'явлення яких до суду ви не впевнені.

Судова повістка дозволяє суду вимагати з'явлення свідка. Якщо ви вручите комусь повістку і ця особа не з'явиться до суду, то суд може видати судовий наказ про її арешт.

Вам не треба подавати до суду копію повістки, але візьміть її з собою на суд на випадок нез'явлення свідка на засідання.

Чи треба подавати до суду якісь форми?

Так. Перед початком судового процесу необхідно заповнити декілька форм. Прибувши до суду, треба передати їх судді, а копії вручити іншій стороні.

У багатьох округах необхідно заповнити фінансову декларацію, якщо є якісь питання щодо допомоги на дитину, грошової допомоги на утримання (аліментів) або розподілу майна. Форму декларації можна одержати в секретаріаті суду. До форми вноситься інформація про ваші прибутки і видатки. Ви повинні долучити форми податкової звітності та квитанції про нарахування заробітної плати. Якщо ви просите про зміну допомоги на дитину, треба також надати реєстр чеків та виписки з банківського рахунку.

Якщо предметом розгляду є допомога на дитину, питання опіки або права відвідування, треба також долучити робочі розрахунки запропонованої допомоги на дитину та (або) запропонований план здійснення батьківських обов'язків. **Візьміть із собою чотири копії будь-яких судових наказів, що пропонуються вами.**

-
- ❖ Кожного разу при поданні до суду будь-якого документа ви повинні вручити його копію іншій стороні.
-

Що ще треба подати до суду?

Список прізвищ ваших свідків – Подайте до суду оригінал. Передайте копії судді та іншій стороні.

Речові докази – якщо ви використовуєте якісь речові докази, принесіть із собою оригінали і три копії кожного документа / паперу / фотографії, які ви хочете подати на розгляд судді. Принесіть їх до залу суду раніше, щоб дати змогу секретареві

промаркіувати їх. Зробіть перелік своїх речових доказів, щоб відслідковувати їх.

Якщо предметом судового процесу є **допомога на дитину**, принесіть із собою останні квитанції про нарахування заробітної плати та форми W-2, а також податкову декларацію за останній рік. Заповніть форми робочих розрахунків допомоги на дитину, застосовуючи свій прибуток та прибуток другого батька. Складіть наказ про надання допомоги на дитину. Візьміть із собою по чотири копії кожного документа.

Якщо предметом судового процесу є **грошова допомога на утримання**, принесіть із собою останні квитанції про нарахування заробітної плати та форми W-2, податкову декларацію за останній рік, а також заповнену фінансову декларацію. Візьміть із собою будь-які інші документи, які, на вашу думку, підтверджують вашу позицію щодо необхідності призначення судом допомоги на утримання. Візьміть із собою по чотири копії кожного документа.

Складіть меморандум для суду. Якщо можете, складіть коротке резюме про те, чого ви домагаєтеся, і чому. Розбийте його на окремі розділи: план здійснення батьківських обов'язків, допомога на дитину, грошова допомога на утримання, розподіл майна, борги.

Як триматися в суді та опитувати свідків?

Це складне завдання. Робіть усе, що від вас залежить, щоб зберігати спокій. Суддя може спитати вас, в якій формі ви бажаєте давати свої власні свідчення. Ви можете:

- задавати собі питання, а потім відповідати на них АБО
- коротко викласти свою позицію у справі

Незалежно від вашого вибору, добре підготуйтеся до нього. Запишіть собі важливі моменти вашої позиції. Суддів не цікавлять довгі свідчення, особливо такі, що відхиляються від суті справи. Суддя буде вам вдячний, якщо ви зробите **коротку чітку заяву** про те, чого ви домагаєтеся, і чому, на вашу думку, ви повинні це мати. Підсумуйте основні моменти своєї позиції. Потім надайте додаткові роз'яснення.

Ви повинні задавати питання своїм свідкам, У вас також буде можливість опитати свідків іншої сторони.

Щоб не забути питання, які, на вашу думку, важливо задати, запишіть їх. Зробіть список аргументів, які ви хочете довести до відома судді, щоб по мірі цього викреслювати їх.

Ви можете попрактикуватися зі своїми свідками завчасно. Зверніть їхню увагу на те, як важливо говорити правду.

У залі суду спочатку спитайте у свідка його (її) ім'я, прізвище та адресу. Якщо ваш свідок є консультантом або іншим спеціалістом, запитайте:

- в чому полягає його праця
- які освітні ступені він має
- як довго він здійснював свої робочі обов'язки

Потім задавайте конкретні питання щодо інформації, яку вони мають з вашої справи.

Що стосується свідків іншої сторони, то першою опитувати буде їх інша сторона. Суддя надасть вам можливість провести «перехресне опитування» цих свідків (задати їм ваші власні питання). **Ніколи не задавайте жодного питання, на яке ви не знаєте відповіді.** Відповідь може завдати шкоди вашій позиції більше, ніж допомогти їй.

Ви можете прийняти рішення не проводити перехресного опитування свідка, якщо ви вважаєте, що він просто повторить свої прямі показання. Може бути кращим зачекати та спростувати його показання або своїми власними свідченнями, або показаннями одного з ваших свідків.

А якщо мені потрібна додаткова допомога?

Довідатися, чи в вашому окрузі надаються безкоштовні юридичні послуги, ви можете, зателефонувавши до програми «Північно-західний проект правосуддя» [Northwest Justice Project] або відвідавши вебсайт з надання юридичної допомоги в штаті Вашингтон (Washington LawHelp) за адресою washingtonlawhelp.org. В окрузі Кінг можна записатися на прийом до юриста в одній з районних юридичних клінік для проведення безкоштовної півгодинної консультації. Ви також можете звернутися за додатковими ресурсами до колеги адвокатів за місцем вашого проживання. Перед тим, як піти на прийом, підготуйте всі свої документи. Таким чином юрист зможе краще відповісти на ваші запитання. Наша публікація під назвою [Getting Your Paperwork Ready so you can Get Help with Your Family Law Case](#) [Як підготувати документи для одержання допомоги у справі за нормами сімейного права] може допомогти вам підготуватися до призначеного прийому.

Поради, як поводитися в залі суду

- Прибудьте до залу суду принаймні за п'ятнадцять хвилин до призначеного часу початку судового процесу. **НІКОЛИ НЕ ЗАПІЗНЮЙТЕСЯ.**

- Ваші свідки повинні бути готові стати перед судом, коли ваша справа буде оголошена до розгляду. Якщо ви не потребуєте свідка протягом декількох годин, забезпечте його з'явлення в суді за десять-п'ятнадцять хвилин шляхом короткого телефонного дзвінку.
- Плануйте провести в суді весь ранок. Ваша справа може бути оголошена до розгляду не першою.
- **Не приводьте з собою дітей.** Якщо ваші діти мають розмовляти із суддею, то вони повинні чекати на це поза залом суду під час засідання.
- Ви можете привести з собою друга (подругу) для моральної підтримки. Ця особа не повинна висловлюватися під час розгляду вашої справи.
- Увійдіть до залу суду і сидіть там спокійно, чекаючи на оголошення вашої справи.
- Знаходячись у залі суду, **не треба:** жувати жуйку, їсти, пити, читати газету, спати, мати на собі головний убір, слухати щось через навушники, користуватися мобільним телефоном, фото- або відеокамерою чи телефоном з камерою та мати при собі зброю.
- Перед початком засідання перегляньте свої документи. Вивчіть підготовлені документи. Якщо ви або хтось із ваших свідків подав будь-яку заяву у справі, ваші (її) свідчення не повинні відрізнятися від того, що було сказано у заяві. Під час засідання ви можете користуватися письмовими записами або планом виступу.
- Встаньте, коли суддя входить до залу суду. Слухайте працівників суду. Вони можуть оголосити інші випадки, коли ви повинні встати.

Коли надійде ваша черга стати перед суддею

- **Коли надійде час для слухання вашої справи, секретар або суддя вірогідно перелічить усі справи, призначені для розгляду на цей час.** Коли викличуть ваше прізвище, ви повинні відповісти і, якщо вас запитують, повідомити суддю, чи ваша справа є узгодженим між сторонами викладенням обставин, торкається невиконання зобов'язань або це буде наведення доказів.
- **Коли вас викличуть для слухання,** підійдіть до столу або трибуни для адвокатів перед суддею. Станьте обличчям до судді. Суддя скаже сторонам, коли говорити. Звертайтеся тільки до судді і тільки тоді, коли надійде ваша черга.
- **Вступна та заключна заяви.** Ви повинні звернутися до судді із заявами, як на початку, так і в кінці процесу. Ви повинні підсумувати, чого ви домагаєтесь, і чому. Говоріть коротко. Чітко. Якомога конкретніше.
- Слухайте уважно.
- **Не перебивайте іншу сторону та не звертайтеся до неї,** навіть якщо вона перебиває або звертається до вас. Ви повинні виглядати ввічливою та розсудливою людиною. На суддю зробить враження, якщо ви зберігатимете спокій навіть у відповідь на грубість іншої сторони. Ви одержите можливість довести неправоту іншої сторони.
- Якщо вам треба дати роз'яснення щодо сказаного іншою стороною, **почекайте своєї черги** говорити, або запитайте дозволу говорити знову.
- Розмовляючи із суддею, звертайтеся до нього (до неї) словами «Ваша честь».
- **Говоріть голосно і чітко, так щоб суддя міг вас чути.** Застосовуйте слова, фрази та терміни, які ви розумієте. Не торкайтеся руками свого рота. Стримуйте свої почуття. **Зберігайте спокій.**
- Виступаючи із свідченнями на підтримку своєї версії, **не відхиляйтеся від суті** справи. У вас може бути не більше п'яти хвилин на всю заяву. Готуючись до свого виступу, зателефонуйте до секретаріату суду і дізнайтеся, який регламент виступу діє у вашому окрузі.
- Дотримуйтесь ФАКТІВ.
- Не торкайтеся питань, які не підтримують вашої аргументації.
- Звертаючись до будь-кого в залі суду, **намагайтеся не називати їх по імені.**
- **Говорити можна тільки по черзі.** Стенографіст(-ка) суду записує все, що говориться в залі суду. Він (вона) може записувати слова тільки однієї людини, яка виступає у той чи інший момент часу.
- Суддя задаватиме питання. **Якщо ви не розумієте питання суді, скажіть про це.** Не відповідайте доти, доки ви повністю не зрозумієте запитання.
- Відповідаючи на питання, не поспішайте. **Обдумуйте питання стільки часу, скільки вам потрібно,** щоб його зрозуміти та дати відповідь. Якщо необхідно, поясніть свою відповідь.
- Нема нічого поганого в тому, якщо ви визнаєте, що не розумієте якогось питання.
- Називаючи дати, час і місце, **будьте точними. Якщо ви не можете бути точними, скажіть, що** ви лише зазначаєте це приблизно.

- Поводьте себе ввічливо.
- Якщо інша сторона щось **заперечує**, не перебивайте її доти, доки вона не скаже чому. Тоді суд дозволить вам відповісти. Після цього суд винесе рішення щодо заперечення. Не звертайтеся до іншої сторони під час її заперечень.
- Не смійтеся зі справи та не обговорюйте її в коридорах чи туалетах будинку суду. Суддя, інша сторона або її адвокат може побачити або почути вас.

При винесенні суддею рішення -

- Стримуйте свої почуття.
- Не висловлюйте подяку чи незгоду. Не кривіться.
- Залишайтеся ввічливими до судді після винесення рішення. Запитайте у судді, чи ви або інша сторона повинні одержати письмовий судовий наказ.

(Суддя не виписує судового наказу). Щоб наказ набрав чинності, суддя повинен підписати його.

- Перед тим, як піти із суду, впевніться, що ви розумієте, що відбуватиметься далі. Чи треба вам приходити ще на одне судове слухання? Чи повинні ви скласти письмове юридичне обґрунтування або підготувати запропонований наказ суду? Чи треба вам ще щось зробити? Чи в результаті цього слухання суддя видасть наказ? Іноді судові накази видаються відразу – поки ви чекаєте. Або ж суддя може обдумати справу і видати наказ пізніше та надіслати його вам поштою. **Якщо ви не розумієте, що відбуватиметься далі, ввічливо запитайте про це.**
- Не заявляйте в суді, що ви маєте намір подати апеляцію. Це ваше право подати апеляцію Але ваше рішення щодо апеляції не має значення для цього суду першої інстанції.

Ця публікація містить загальну інформацію щодо ваших прав та обов'язків. Вона не має на меті замінити собою юридичну допомогу з конкретних питань. Ця інформація є дійсна за станом на червень 2016 року.

© 2016 Northwest Justice Project — 1-888-201-1014.

(Дозвіл на копіювання та розповсюдження надано організації «Альянс за рівне правосуддя» (Alliance for Equal Justice), а також фізичним особам тільки з некомерційними цілями).